

Dr Piotr Kroll
Wydział Historii UW
Szkoła Edukacji PAFW i UW

Opinia o podręczniku:

I. Szupak, N. Własowa, D. Sekirynskij, W. Kronhauz,
A. Posunko, W. Pawłowska-Krawczuk,
Ukraina ta swit: wstup do istorii ta gromadjanskoj oswiti,
klasa 6, wyd. Orion, Kijów 2023.

Podręcznik Ihora Szczupaka, Natalii Własowej, Dmytra Sekirynskiego, Władysława Kronhauza, Anastasii Posunko i Wiktorii Pawłowskiej-Krawczuk jest bardzo nowatorskim podręcznikiem. Jest bowiem kontynuacją podręcznika do klasy 5 i stanowiąc część zintegrowanego kursu zawierającego w sobie treści historyczne i obywatelskiego wychowania. Podręcznik do klasy 6 skupia się na następujących problemach: „Człowiek i rodzina”, „Ja i moja historia”, „Miasta i wsie w historii”, „Powstanie i rozwój wspólnot ludzkich”, „Rozwój gospodarki”, „Historia życia codziennego, tradycji i wychowania”, „Społeczeństwo w historii”, ukazując ich historyczny rozwój i stan obecny.

Na kartach tego podręcznika autorzy kilkakrotnie podają informacje dotyczące historii Polski. Na stronie 55 (w paragrafie „Miasta w historii Ukrainy”) omawiając proces rozpowszechniania się prawa magdeburskiego na ziemiach ukraińskich wspominają, że pierwszymi miastami, które otrzymało to prawo był Sanok (1339 rok) oraz Lwów (1356 rok) i Kamieniec Podolski (1432 rok – w tym przypadku autorzy błędnie stwierdzili, że prawo magdeburskie otrzymał on w XIV wieku). Niestety, brak jest wzmianki, że prawo to w pierwszym przypadku zostało nadane przez pochodzącego z roku Piastów mazowieckich księcia Jerzego Trojdenowicza, a kolejnym z wymienionych miast prawo to nadali polscy władcy – Kazimierz Wielki i Władysław Jagiełło. Polska była w tamtym okresie pośrednikiem w przepływie kultury i zwyczajów zachodnioeuropejskich na tereny Ukrainy, czego przejawem jest m.in. przeniesienie na jej ziemie prawa magdeburskiego, rozpowszechnionego już od ponad 100 lat na terenach polskich. Ta wzmianka byłaby ważna biorąc pod uwagę pozytywną ocenę zjawiska nadawania tego prawa miastom ukraińskim. Wzmacniałoby to przekaz o współpracy obu państw i roli Polski w przenoszeniu na ziemie Ukrainy zdobyczy cywilizacji zachodnioeuropejskiej. Byłoby

to dobrą przeciwwagą dla opisów trudnych stosunków między naszymi narodami w okresach późniejszych.

Na stronie 56 (ten sam paragraf) autorzy zwracają uwagę, że wiele miast w Ukrainie ma dłuższą i bogatszą tradycję niż się powszechnie sądzi. Podają przykład Kudaku, na miejscu którego w XVIII wieku założono miasto Katerinosław, współcześnie – Dnipro. Niestety, brak jest wyjaśnienia, że Kudak pierwotnie był pograniczną twierdzą zbudowaną przez władze Rzeczypospolitej w latach 30. XVII wieku. To oznacza wykluczenie na tym etapie kształtowania wśród uczniów świadomości o naszej wspólnej historii czasów nowożytnych.

Na stronie 215, w paragrafie „Monarchia. Monarchie w historii. Imperia”, autorzy podają Rzeczpospolitą jako przykład monarchii „stanowo-przedstawicielska”. Przy okazji błędnie określając ramy chronologiczne funkcjonowania w niej systemu parlamentarnego. Jego początki sięgają nie XVII wieku, jak chcą autorzy, ale wieku XIV, kiedy za rządów Kazimierza Wielkiego pojawiły się pierwsze zjazdy króla z rycerstwem. System ten ukształtował się w XV wieku, kiedy monarchia polska stała się de facto monarchią elekcyjną. Pierwsze parlamenty (zwane sejmami) zaczął zwoływać w II połowie XV wieku król Kazimierz Jagiellończyk, zmuszony do tego zapisami, nadanego przez niego szlachcie, przywileju nieszawsko-cerekwickiego (1454 rok).

Podobnie, jak w drugim z opiniowanych podręczników do klasy 6, na podkreślenie zasługuje nowatorskie podejście autorów do stworzenia przyjaznego uczniom podręcznika. Dużo jest w nim odniesień do historii i współczesności Ukrainy. W zrozumieniu trudnych pojęć pomagają czytelne schematy i tabele. Zadania i pytania skłaniają do twórczego działania, z wykorzystaniem nowoczesnych metod i środków (np. tworzenie lapbooków, prezentacji, projektów). W warstwie merytorycznej i ćwiczeniowej wykorzystano kody QR odsyłające uczniów do dodatkowych informacji (np. konkretne strony ukraińskie i zagraniczne) lub interaktywnych zadań. Niezwykle ciekawy jest pomysł wykorzystania w ćwiczeniach dobrze znanej i lubianej przez młodzież serii o Harry Potterze. Odwołując się do tych książek uczniowie zajmują się kwestiami samorządu szkolnego (bazując na przykładzie Domów w Hogwarcie). Z pewnością przyciągnie to uwagę uczniów i sprawi, że ćwiczenia będą dla nich ciekawsze i intrygujące.

Podsumowując – jest to niezwykle ciekawy i w dużym stopniu nowatorski podręcznik oferujący nie tylko wiedzę, ale także pozwalający na ćwiczenie umiejętności oraz dzięki ciekawym i interaktywnym ćwiczeniom mogący wzbudzić zainteresowanie uczniów historią. Informacji o Polsce jest stosunkowo niewiele, ale jest to zrozumiałe biorąc pod uwagę zagadnienia, na których skupiają się autorzy.